MACIEJ SZPUNAR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2019. július 29.[1]

C-468/18. sz. ügy

R
kontra
P

(a Judecătoria Constanța [konstancai helyi bíróság, Románia] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Joghatóság, a határozatok elismerése és végrehajtása a tartással kapcsolatos ügyekben – 4/2009/EK rendelet – A 3. cikk a) pontja – Az alperes szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság – A 3. cikk d) pontja – A szülői felelősség tekintetében joghatósággal rendelkező bíróság – Az 5. cikk – Az alperes megjelenése – Azon bíróság, amelyhez a házasság felbontására és annak a szülői felelősségre gyakorolt következményeire, valamint a közös gyermek tartására vonatkozó kérelmet is benyújtottak – E bíróság szülői felelősséggel kapcsolatos joghatóságának hiányát megállapító határozata – A gyermekre vonatkozó tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelem elbírálására vonatkozó joghatóság – Az ügy tárgyalására alkalmasabb bíróság”

I. Bevezetés

1. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet[2] 3. cikke a) és d) pontjának, valamint 5. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2. E kérelmet az Egyesült Királyságban tartózkodási hellyel rendelkező R és a Romániában tartózkodási hellyel rendelkező P között a házasság felbontására irányuló és a szülői felügyelettel kapcsolatos eljárásban előterjesztett, a közös gyermekük eltartására szolgáló tartásdíj tárgyában folyamatban levő jogvita keretében terjesztették elő.

3. Az alapügy lehetőséget nyújt a Bíróságnak egyrészről arra, hogy pontosítsa a 4/2009 rendelet 3. cikke a) és d) pontjának, valamint 5. cikkének alkalmazási feltételeit, másrészről pedig, hogy határozzon a tartási kötelezettség tekintetében joghatósággal rendelkező bíróságot terhelő azon kötelezettségről, hogy – a gyermek mindenek felett álló érdeke alapján, amelyet a szülői felelősséggel kapcsolatos joghatósága hiányának megállapítása során már figyelembe vett – előnyben részesítse a jogvita koncentrációját.

1 Eredeti nyelv: francia.

2 HL 2009. L 7., 1. o.; helyesbítések: HL 2011. L 131., 26. o.; HL 2013. L 8., 19. o.; HL 2013. L 281., 29. o.

II. Jogi háttér

A. Az uniós jog

1. A 2201/2003/EK rendelet

4. A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet[3] (5), (11) és (12) preambulumbekezdése szerint:

„(5) Annak érdekében, hogy minden gyermek számára egyenlőséget biztosítsanak, e rendelet kiterjed a szülői felelősségre vonatkozó valamennyi határozatra, beleértve a gyermek védelmére vonatkozó intézkedéseket is, függetlenül attól, hogy azok házassági jogi eljáráshoz kapcsolódnak-e.

[…]

(11) A tartási kötelezettségek nem tartoznak e rendelet hatálya alá, mivel ezeket a [polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet[4]] már szabályozza. Az e rendelet alapján hatáskörrel rendelkező bíróságok általában a 44/2001 tanácsi rendelet 5. cikke (2) bekezdésének [helyesen: 2. pontjának] alkalmazása alapján rendelkeznek a tartási kötelezettségek szabályozására irányuló hatáskörrel.

(12) Ezen rendeletben megállapított szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság jogalapját a gyermek alapvető érdekeinek figyelembevételével [helyesen: A szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság vonatkozásában e rendeletben megállapított szabályokat a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével] alakítják ki, különösen a fizikai közelség [helyesen: szoros kapcsolat] alapján. Ez azt jelenti, hogy a joghatóságot mindenekelőtt a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam szerint kell megállapítani, kivéve azokat a bizonyos eseteket, amikor megváltozik a gyermek tartózkodási helye [helyesen: kivéve a gyermek tartózkodási helye megváltozásának bizonyos eseteit], vagy ha a szülői felelősséget gyakorlók között megállapodás jön létre.”

5. E rendelet 1. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) Ezt a rendeletet a bíróság jellegétől függetlenül az alábbiakkal kapcsolatos polgári ügyekben kell alkalmazni:

a) a házasság felbontása, különválás vagy a házasság érvénytelenítése;

b) a szülői felelősség megállapítása, gyakorlása, átruházása, korlátozása vagy megszüntetése.

[…]

(3) Ez a rendelet nem alkalmazható:

[…]

3 HL 2003. L 338., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; helyesbítések: HL 2013. L 82., 63. o.; HL 2018. L 33., 5. o.

4 HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.

e) a tartási kötelezettségre;

[…]”

6. Az említett rendelet 2. cikke 7. pontjának szövege a következő:

„E rendelet alkalmazásában:

[…]

7. »szülői felelősség«: egy gyermek személyével, illetve vagyonával kapcsolatos valamennyi jog és kötelesség, amelyet valamely természetes vagy jogi személy határozat, jogszabály hatálya, illetve jogilag kötelező [helyesen: hatályos] megállapodás útján gyakorol. A szülői felelősség magában foglalja a felügyeleti jogot és a láthatási jogot [helyesen: kapcsolattartási jogot] is;”

7. Ugyanezen rendelet 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében a házasság felbontásával kapcsolatos ügyekben annak a tagállamnak a bíróságai rendelkeznek joghatósággal, amelynek mindkét házastárs állampolgára.

8. A 2201/2003 rendelet 8. cikke a következőket írja elő:

„(1) Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésekor [helyesen: a bírósághoz fordulás időpontjában] az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.

(2) Az (1) bekezdést a 9., 10. és 12. cikk rendelkezéseire figyelemmel kell alkalmazni.”

9. E rendelet 12. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A házasság felbontása, a különválás vagy a házasság érvénytelenítése iránti kérelemben [helyesen: kérelemmel kapcsolatban] a 3. cikk alapján joghatósággal rendelkező tagállam bíróságai akkor rendelkeznek joghatósággal az adott kérelemmel összefüggő, szülői felelősségre vonatkozó ügyekben is, amennyiben:

a) legalább az egyik házastárs a gyermekkel kapcsolatos szülői felelősséget gyakorol, és

b) a házastársak és a szülői felelősség gyakorlói kifejezetten vagy más egyértelmű módon elfogadták a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének [helyesen: a bírósághoz fordulás] időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja [helyesen: és az a gyermek mindenek felett álló érdekét szolgálja].”

2. A 4/2009 rendelet

10. E rendelet a 44/2001 rendelet tartási kötelezettségekkel kapcsolatos rendelkezéseinek helyébe lép.[5] Ezenkívül – a tartási kötelezettségekkel összefüggésben – a nem vitatott követelésekre vonatkozó európai végrehajtható okirat létrehozásáról szóló, 2004. április 21-i 805/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletnek[6] is a helyébe lép, az olyan, tartási kötelezettségekre vonatkozó európai

5 A Bíróság e rendeletre vonatkozó ítélkezési gyakorlatának e tárgykörben való relevanciáját illetően lásd: 2014. december 18-i Sanders és Huber ítélet (C-400/13 és C-408/13, EU:C:2014:2461, 23. pont).

6 HL 2004. L 143., 15. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 7. kötet, 38. o.

végrehajtható okiratok kivételével, amelyeket a tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról szóló 2007. november 23-i, az Európai Közösség nevében a 2009. november 30-i 2009/941/EK tanácsi határozattal[7] jóváhagyott hágai jegyzőkönyv hatálya alá nem tartozó tagállamokban, vagyis az Egyesült Királyságban és Dániában[8] hoztak meg.

11. A 2007. évi hágai jegyzőkönyv Unióban történő alkalmazásának időpontja alapján a 4/2009 rendelet 2011. június 18. óta alkalmazandó.[9]

12. A 4/2009 rendelet (1) és (2) preambulumbekezdésének megfelelően e rendelet, valamint különösen a 44/2001 és a 2201/2003 rendelet a határokon átnyúló hatású polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködéssel kapcsolatos, többek között a tagállamokban alkalmazandó kollíziós és a joghatóságra vonatkozó szabályok összeegyeztethetőségének előmozdítását célzó intézkedések elfogadására irányul.

13. A 4/2009 rendelet (9), (10) és (15) preambulumbekezdése kimondja:

„(9) A tartásra jogosultak számára lehetővé kell tenni, hogy ügyükben a tagállamokban nehézség nélkül kerüljön sor határozathozatalra, és a határozat a többi tagállamban további alaki követelmények nélkül automatikusan végrehajtható.

(10) E cél elérése érdekében célszerű a tartási kötelezettségekre vonatkozó olyan közösségi eszköz létrehozása, amely a joghatósági összeütközésekre, a kollíziós szabályokra, az elismerésre és a végrehajthatóságra, a végrehajtásra, a költségmentességre, valamint a központi hatóságok közötti együttműködésre vonatkozó rendelkezéseket foglal magában.

[…]

(15) A tartásra jogosultak érdekeinek védelme érdekében, valamint a megfelelő uniós igazságszolgáltatás előmozdítása céljából ki kell igazítani a [44/2001] rendeletből eredő, joghatóságra vonatkozó szabályokat. Az a körülmény, hogy az alperes szokásos tartózkodási helye egy harmadik államban van, már nem zárhatja ki a közösségi joghatósági szabályok alkalmazását, és ezentúl nem lehetséges a nemzeti jog joghatósággal kapcsolatos szabályaira való utalás sem. Ennek következtében e rendeletben meg kell határozni, hogy a tagállamok bíróságai mely esetekben gyakorolhatnak szubszidiárius joghatóságot.”

14. A 4/2009 rendelet 2. cikke (1) bekezdésének 10. pontja a „jogosult” fogalmát akként határozza meg, hogy az „minden olyan természetes személy, aki tartásra jogosult, vagy tartási igényt érvényesít”.

15. E rendelet 3. cikke a következőket írja elő:

„A tagállamokban tartási kötelezettség tárgyában joghatósággal rendelkezik:

a) az a bíróság, amelynek illetékességi területén az alperes szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy

b) az a bíróság, amelynek illetékességi területén a jogosult szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik, vagy

7 HL 2009. L 331., 17. o.; helyesbítés: HL 2017. L 37., 28. o.; a továbbiakban: 2007. évi hágai jegyzőkönyv.

8 Ezt a jegyzőkönyvet az Európai Unió a tagállamok nevében – e két tagállam kivételével, amelyek nem csatlakoztak ahhoz – 2010. április 8-án erősítette meg. Lásd e tekintetben a 2017. március 31-én részes államok listáját, elérhető a Hágai Konferencia honlapján: https://www.hcch.net/fr/instruments/conventions/status-table/?cid= 133.

9 Lásd a 4/2009 rendelet 76. cikkének harmadik bekezdését. Az alkalmazás e napját meg kell különböztetni a 2007. évi hágai jegyzőkönyv hatálybalépésének napjától, amelyet valamennyi részes állam esetében 2013. augusztus 1-jében rögzítettek. Lásd még: Gaudemet-Tallon, H., és Ancel, M.-E., *Compétence et exécution des jugements en Europe, Règlements 44/2001 et 1215/2012, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1998 et 2007)*, 6. kiadás, Librairie générale de droit et de jurisprudence, „Droit des affaires” gyűjtemény, Párizs, 2018, 216. pont, 318. o.

c) az a bíróság, amely saját joga alapján a személyi állapottal kapcsolatos ügyekben joghatósággal rendelkezik, amennyiben a tartási kötelezettség megállapítására irányuló kérelem az ügyben járulékos jellegű, kivéve ha ez a joghatóság kizárólag valamelyik fél állampolgárságán alapul, vagy

d) az a bíróság, amely saját joga alapján a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben joghatósággal rendelkezik, amennyiben a tartási kötelezettség megállapítására irányuló kérelem az ügyben járulékos jellegű, kivéve ha ez a joghatóság kizárólag valamelyik fél állampolgárságán alapul."

16. Az említett rendelet „Az alperes megjelenésén alapuló joghatóság" című 5. cikke a következőképpen rendelkezik:

„E rendelet egyéb rendelkezései alapján fennálló joghatóságtól eltekintve, valamely tagállamnak az a bírósága rendelkezik joghatósággal, amely előtt az alperes megjelenik. Ez a szabály nem alkalmazható, amennyiben az alperes a bíróság joghatósága hiányának kifogásolása céljából jelent meg a bíróságon."

17. Ugyanezen rendeletnek „A joghatóság vizsgálata" című 10. cikke előírja:

„Amennyiben valamely tagállam bíróságánál olyan eljárást kezdeményeznek, amely tekintetében e rendelet értelmében nem rendelkezik joghatósággal, a bíróság hivatalból megállapítja joghatóságának hiányát."

18. A 4/2009 rendelet 12., 13. és 14. cikke a perfüggőségre, az összefüggő eljárásokra, valamint az ideiglenes intézkedésekre és a biztosítási intézkedésekre vonatkozó szabályokat rögzíti.

B. A román jog

19. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat szerint az a román bíróság, amely megállapította joghatóságának fennállását, az eljárás bármely szakaszában – hivatalból vagy a felek kérelmére – újravizsgálhatja joghatóságát.[10]

III. Az alapeljárás tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

20. R és P román állampolgárok, akik 2015. augusztus 15-én kötöttek házasságot Romániában. Egy gyermek szülei, aki 2015. november 8-án született Belfastban (Egyesült Királyság), ahol R és P 2016-ban történő különválásukig élt. P visszatért Romániába, míg R Belfastban maradt a gyermekkel.

21. R 2016. szeptember 29-i keresetlevelével pert indított P-vel szemben a Judecătoria Constanța (konstancai helyi bíróság, Románia) előtt a házasság felbontása, a gyermek lakóhelyeként az ő lakóhelyének meghatározása, a kizárólagos szülői felügyelet gyakorlására való feljogosítása és P-nek a gyermek javára nyújtandó tartásdíj fizetésére kötelezése iránt.

22. P vitatta e bíróság joghatóságát. A Judecătoria Constanța (konstancai helyi bíróság) a 2201/2003 rendelet 3. cikkének b) pontja alapján a felek állampolgársága okán megállapította joghatóságát a házasság felbontása iránti kérelem tekintetében.

23. Az említett bíróság 2017. június 8-i, R kérelmeinek elkülönítését elrendelő határozata nyomán két új eljárás indult, amelyek közül az egyik tárgya a gyermek feletti szülői felügyelet, valamint a gyermek lakóhelyeként a felperes lakóhelyének meghatározása, a másiké pedig P-nek e gyermek javára nyújtandó tartásdíj fizetésére kötelezése volt.

10 Lásd e tekintetben a Codul de procedură civilă (polgári perrendtartás) – Bíróság előtt jelenleg folyamatban levő OF ügyben (C-759/18) az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban (5. o.) idézett – 1071. cikkét.

24. A szülői felügyelet gyakorlására vonatkozó ügyben a Judecătoria Constanța (konstancai helyi bíróság) a 2201/2003 rendelet 12. cikkének (1) bekezdése alapján a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével megállapította joghatóságának hiányát. E bíróság ezenkívül megállapította, hogy a 2201/2003 rendelet 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően – a gyermeknek születése óta az Egyesült Királyságban található szokásos tartózkodási helye alapján – e tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal e kérelem tekintetében. A felek nem fellebbeztek a joghatóság hiányát megállapító e határozat ellen.

25. A gyermek javára nyújtandó tartásdíjra vonatkozó ügyben a kérdést előterjesztő bíróság a 4/2009 rendelet 3. cikkének a) pontja alapján, az alperes, P szokásos tartózkodási helyére tekintettel megállapította joghatóságát. E bíróság hangsúlyozza, hogy P joghatósági kifogás előterjesztése nélkül megjelent előtte, azonban előadta, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel kell a Bírósághoz fordulni.

26. Az említett bíróság hozzáteszi, hogy az eljárás felei – R és P – egyetértenek az alkalmazandó uniós jogi rendelkezések értelmezése iránti e kérelem célszerűségét illetően. E bíróság egyetért ezzel az elemzéssel, figyelemmel arra, hogy e bíróságnak még a gyermek vonatkozásában fennálló tartási kötelezettség iránti kérelem érdemi vizsgálata előtt, valamint az eljárás minden szakaszában vizsgálnia kell a joghatóságát.

27. A kérdést előterjesztő bíróság ugyanis a 4/2009 rendelet három rendelkezése, azaz a 3. cikk a) és d) pontja, valamint az 5. cikk közötti kapcsolat kérdését veti fel.

28. E bíróság azt kívánja megtudni, hogy a tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelemnek a szülői felügyeletre vonatkozó kérelemhez képest járulékos jellegéből eredően a joghatósággal rendelkező tagállami bíróság meghatározásának egyetlen alkalmazandó kritériumát a 4/2009 rendelet 3. cikkének d) pontjában rögzített kritérium képezi-e, kizárva így az e rendelet 3. cikkének a) pontjában vagy 5. cikkében foglalt, az esetlegesen a joghatóság alapjául szolgáló többi kritériumot, azaz az alperes szokásos tartózkodási helyét vagy az alperes e bíróság előtti megjelenését.

29. A kérdést előterjesztő bíróság kifejti azon véleményét, hogy a joghatóságra vonatkozó e két utóbbi kritérium alkalmazását elfogadó megoldás megkérdőjelezné a tartásdíj iránti kérelem járulékos jellegét és ellentétes lenne a gyermek mindenek felett álló érdekével, amelyet figyelembe vett a szülői felügyelettel kapcsolatos joghatósága hiányának megállapítása céljából. A bizonyításfelvétellel és az eljárások gyorsaságával összefüggő gyakorlati szempontok is e megoldást támasztják alá.

30. E bíróság a 4/2009 rendelet 5. cikkének alkalmazását illetően úgy véli továbbá, hogy egy ilyen joghatósági kritérium ki lenne zárva, ha annak a körülménynek, hogy a tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelem járulékos jellegű a szülői felügyeletre vonatkozó kérelemhez képest, azzal a következménnyel kellene járnia, hogy e bíróság joghatóságának P általi, a szülői felügyeletre vonatkozó kérelem vizsgálata során történő vitatására hatásokkal járjon.[11]

31. Ezen érvek alátámasztására a kérdést előterjesztő bíróság a 2015. július 16-i A ítéletre[12] hivatkozik, azonban bizonyos ténybeli körülményeknek az alapügy körülményeitől való eltérése miatt kétségeket fogalmaz meg ezen ítélet hatályát illetően. Megjegyzi, hogy az alperes, P nem vitatta joghatóságát, továbbá, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helye alapján a joghatóságának hiányát megállapító határozata ellenére ez a bíróság a családjogi jogvitában eljáró egyetlen bíróság.

11 Lásd a jelen indítvány 22. pontját.

12 C-184/14, a továbbiakban: A ítélet, EU:C:2015:479.

32. E körülmények között a Judecătoria Constanța (konstancai helyi bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Abban az esetben, ha valamely tagállam bíróságához olyan egységes keresetet nyújtanak be, amely három kereseti kérelmet tartalmaz, vagyis a kiskorú gyermek szülei házasságának felbontására, az e gyermekkel kapcsolatos szülői felügyelet megállapítására és a gyermekre vonatkozó tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelmet, értelmezhetők-e úgy a 4/2009 rendelet 3. cikkének a) pontjában, 3. cikkének d) pontjában és 5. cikkében foglalt rendelkezések, hogy a házasság felbontásáról döntő bíróság – amely egyúttal az alperes szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság, és amely előtt az alperes megjelent – határozhat a gyermekre vonatkozó tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelemről, jóllehet a gyermekkel kapcsolatos szülői felügyelet tekintetében megállapította joghatóságának hiányát, vagy [úgy, hogy] a gyermekre vonatkozó tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelemről csak az a bíróság határozhat, amely a gyermekkel kapcsolatos szülői felügyeletre vonatkozó kereseti kérelem tekintetében joghatósággal rendelkezik?

2) A nemzeti bírósághoz fordulást illetően ugyanabban az esetben a gyermekre vonatkozó tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelem a szóban forgó rendelet 3. cikkének d) pontja értelmében megőrzi-e járulékos jellegét a szülői felügyelet megállapítására irányuló kérelemhez képest?

3) A második kérdésre adott nemleges válasz esetén a gyermek mindenek felett álló érdeke-e az, hogy valamely tagállam joghatósággal rendelkező bírósága a [4/2009] rendelet 3. cikkének a) pontja alapján határozzon az azon házasságból származó gyermekre vonatkozó tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelemről is, amelynek felbontását kérik, figyelemmel arra, hogy e bíróság a szülői felügyelet gyakorlása tekintetében megállapította joghatóságának hiányát, jogerős ítéletben elismerve, hogy nem teljesültek a [2201/2003 rendelet] 12. cikkében foglalt feltételek?”

IV. Elemzés

33. Előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel – amelyeket meglátásom szerint együttesen kell vizsgálni – a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy a 4/2009 rendelet 3. cikkének a) pontját és 5. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az, ha egy tagállami bíróság, amely joghatósággal rendelkezik az e tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkező vagy az e bíróság előtt megjelenő alperessel szembeni, tartási kötelezettség megállapítása iránti kereset tekintetében, lemond e joghatóság gyakorlásáról azzal az indokkal, hogy ez a kérelem járulékos jellegű az e rendelet 3. cikkének d) pontja értelmében a szülői felügyeletre vonatkozó kérelemhez képest, valamint hogy az ez utóbbi kérelem elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével alkalmasabb e kérelmek elbírálására.

A. Előzetes észrevételek

34. Előzetesen ki kell emelni az e kérdés hátterével kapcsolatos bizonyos elemeket.

35. Ebben az ügyben, számos más precedenshez [13] hasonlóan, a házassági kötelék felbontására – a jelen esetben a házasság felbontására –, és a felbontás házaspár gyermekére nézve fennálló következményeinek rendezésére irányuló keresetet a házasság felbontásának elbírálására a házastársak közös állampolgársága alapján joghatósággal rendelkező bíróság előtt indították meg, noha legalább az egyik házastárs és a gyermek szokásos tartózkodási helye más tagállamban volt található.

36. Egy ilyen esetben általában a jogviták koncentrációjából eredő előnyök kihasználására vonatkozó szándék vezérli a felperes azon döntését, hogy valamennyi kérelemmel egyetlen bírósághoz fordul. [14] Mivel határokon átnyúló hatású, házassággal összefüggő jogvitáról van szó, a 2201/2003 rendeletnek a szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben a joghatóságról való megállapodásról rendelkező 12. cikke, valamint a 4/2009 rendelet 3. cikke d) pontjának rendelkezései lehetővé teszik a felperes számára e célkitűzés elérését.

37. A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság, azaz a román bíróság joghatóságának a gyermek apja, az alperes P általi, kezdetben történő vitatása nyomán [15] e bíróság megállapította joghatóságát a házasság felbontása tekintetében, azonban a gyermek mindenek felett álló érdekére figyelemmel megállapította joghatóságának hiányát a szülői felügyelet gyakorlásának elbírálása tekintetében.

38. Következésképpen előzetesen vizsgálni kell, hogy a 4/2009 rendelet – jelen ügyben egyedül alkalmazandó [16] – 3. és 5. cikkén alapuló mely kritériumok alapján járhat el e bíróság a tartási kötelezettség megállapítása iránti kereset tárgyában. [17]

B. A 4/2009 rendelet 3. és 5. cikkén alapuló kritériumok alkalmazásának feltételei

39. E rendelet 3. cikke a kritériumok két kategóriáját tartalmazza, egyrészről a felek egyikének tartózkodási helyére vonatkozó kategóriát (az a) pontban az alperes, a b) pontban a jogosult tekintetében [18]), másrészről pedig a jogvita koncentrációjára irányuló kategóriát (a c) pontban a személyi állapottal kapcsolatos ügyek, a d) pontban a szülői felügyelettel kapcsolatos ügyek esetében).

13 Lásd többek között: A ítélet (15–17. pont); 2015. október 6-i A ítélet (C-489/14, EU:C:2015:654, 13. és 14. pont); a Bíróság elnökének 2018. január 16-i PM végzése (C-604/17, nem tették közzé, EU:C:2018:10, 12–14. pont); 2018. október 4-i IQ ítélet (C-478/17, EU:C:2018:812, 13. és 14. pont). Lásd ezenkívül a Bíróság előtt jelenleg folyamatban levő OF ügyben (C-759/18) előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, amely 13. pontjában a más tagállamokban – az adott ügyben Olaszországban – szokásos tartózkodási hellyel rendelkező román állampolgárokat érintő számos olyan ügyet idéz fel, amelyek az alapügyben fennállóakkal azonos körülmények mellett a szülői felügyelettel és a tartási kötelezettséggel kapcsolatos ügyben eljáró bíróság joghatóságára vonatkoznak.

14 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság emlékeztetett arra, hogy „[a] nemzeti joggal összhangban ilyen helyzetben a szülői felügyelet és a tartásdíj járulékos jellegűek a házasság felbontására irányuló kérelemhez képest (a polgári perrendtartás 931. cikkének (2) bekezdése)”. A házastársak állampolgárságára vonatkozó kritérium választását indokolhatja a válásra alkalmazandó jog kijelölése is. E tekintetben kiemelhető, hogy az Egyesült Királyságot nem köti a házasság felbontására és a különválásra alkalmazandó jog területén létrehozandó megerősített együttműködés végrehajtásáról szóló, 2010. december 20-i 1259/2010/EU tanácsi rendelet (HL 2010. L 343., 10. o.).

15 Lásd a jelen indítvány 22. pontját.

16 A 4/2009 rendelet „A joghatóság kikötése” című 4. cikke a (3) bekezdése értelmében nem alkalmazandó a 18. életévét be nem töltött gyermekkel szembeni tartási kötelezettséggel kapcsolatos jogvitában. E rendelet 6. cikke a felek közös állampolgárságán alapuló szubszidiárius joghatóságot ír elő, míg a rendelet 7. cikke *forum necessitatist* határoz meg.

17 Az ezen eljárásban eljáró bíróság joghatósága apa általi vitatásának hiányát illetően lásd a jelen indítvány 25. pontját.

18 E kritérium alkalmazását illetően lásd: 2014. december 18-i Sanders és Huber ítélet (C-400/13 és C-408/13, EU:C:2014:2461, és kifejezetten e kritérium indokolásáról a 34. pont).

40. Mivel a tartásra jogosult, vagyis a jelen ügyben a kiskorú gyermek,[19] akinek javára az anya, R, a keresetet indította, szokásos tartózkodási helye az Egyesült Királyságban található, a kérdést előterjesztő bíróság az ügyek elkülönítését követően[20] a 4/2009 rendelet 3. cikkének a) pontjában előírt kritérium alkalmazásával az alperes, P szokásos tartózkodási helye alapján érvényesen állapította meg joghatóságát a tartás megállapítása iránti kérelem tekintetében.[21]

41. Mivel a gyermek valamely másik tagállamban rendelkezik tartózkodási hellyel, a kérdést előterjesztő bíróság joghatóságát nem alapulhat e rendelet 3. cikkének b) pontján. Alkalmazható-e a többi eljárási jellegű kritérium, amelyek igazolhatják a kérdést előterjesztő bíróság joghatóságát?

42. Mivel a szülői felügyeletre vonatkozó kérelemmel az egyesült királysági bírósághoz kell fordulni,[22] maradna a házasság felbontása tekintetében joghatósággal rendelkező, kérdést előterjesztő bíróságnak az e rendelet 3. cikkének c) pontján alapuló joghatósága. A Bíróság ezt a lehetőséget az alapügyben fennállóakkal hasonló ténybeli körülményekre vonatkozó A ítéletben kizárta. Ez az A ítélet lényeges tartalma, amely ítélet meghozatalára eltérő eljárási körülmények között került sor, amelyek következtében a Bíróságnak azt kellett meghatároznia, hogy a gyermekre vonatkozó tartás megállapítása iránti kereset e keresetek közül melyikhez képest járulékos jellegű.[23]

43. A Bíróság így megállapította, hogy „a 4/2009 rendelet 3. cikkének c) és d) pontját úgy kell értelmezni, hogy ha valamely tagállam bírósága előtt kiskorú gyermek szülei különválására vagy házasságuk felbontására vonatkozóan *van eljárás folyamatban*, és valamely másik tagállam bírósága előtt e gyermekkel kapcsolatos szülői felelősségre vonatkozó *eljárás van folyamatban*, az ugyanezen gyermek vonatkozásában fennálló tartási kötelezettség megállapítására irányuló kérelem kizárólag az e rendelet 3. cikkének d) pontja szerinti szülői felelősségre vonatkozó eljárásban járulékos jellegű”[24].

44. A 4/2009 rendelet 3. cikkében meghatározott kritériumok elemzéséből következik tehát, hogy az alapügyben ezek közül csak egy, nevezetesen az a) pontban rögzített kritérium teszi lehetővé a kérdést előterjesztő bíróság számára, hogy a tartási kötelezettségekről határozzon.

45. Következésképpen elsősorban pontosítani kell, hogy e rendeletnek a kérdést előterjesztő bíróság által az alperes megjelenése alapján hivatkozott 5. cikke nem alkalmazható, mivel e cikk egy, az eljáró bíróság joghatóságának hiánya esetén alkalmazható joghatósági kritériumot rögzít.[25]

19 Lásd a tartásra jogosultnak a 4/2009 rendelet 2. cikke 10. pontjában szereplő meghatározását. Ezt kell összevetni az e rendeletnek a gyermekkel szembeni tartási kötelezettségre vonatkozó kérelem esetén fennálló teljes költségmentességről szóló 46. cikkével. Lásd még: 2004. január 15-i Blijdenstein ítélet (C-433/01, EU:C:2004:21, 30. pont, amelyből következik, hogy a tartásra jogosult az, akinek a szükségleteit az eljáró bíróságnak meg kell határoznia). Lásd továbbá: Fongaro, E., és Hector, P., „Obligation alimentaire”, *Répertoire de droit européen, Encyclopédie juridique Dalloz*, Dalloz, Párizs, 2018, 97. pont, valamint Ancel, B., és Muir Watt, H., „Aliments sans frontières”, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Párizs, 2010, 3. szám, 457–484. o., különösen 4. pont, 9. lábjegyzet (460. o.), valamint 8. pont (463. és 464. o.). Lásd ugyanebben az értelemben: Hellner, M., „Maintenance obligations”, *Encyclopedia of Private International Law*, Edward Edgar Publishing, Cheltenham, 2017, 1185–1194. o., különösen 1190. o.

20 A 2018. október 4-i IQ ítélethez (C-478/17, EU:C:2018:812, 16. pont) hasonlóan.

21 Megjegyezhető, hogy ezt a kritériumot a házasság felbontása tekintetében nem vették figyelembe.

22 Lásd a jelen indítvány 24. és 31. pontját.

23 Ebben az ügyben a házastársak és két kiskorú gyermekük olasz állampolgárok voltak, akik állandó jelleggel Londonban (Egyesült Királyság) éltek. Egy olasz bírósághoz fordultak a házassággal és annak a gyermekekre gyakorolt következményeivel kapcsolatban, míg ezt követően ugyanaz a felperes eljárást indított egy angol bíróság előtt a szülői felügyelet gyakorlása szabályainak meghatározása érdekében. Az elsőként eljáró bíróság a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdéséből arra következtetett, hogy kizárólag a brit bíróságok rendelkeznek joghatósággal az e rendelet 2. cikkének 7. pontja értelmében vett szülői felügyelethez kapcsolódó kérdések elbírálására, figyelembe véve azt, hogy a gyermekek szokásos tartózkodási helye Londonban van.

24 A ítélet (48. pont). Kiemelés tőlem.

25 Osztom az Európai Bizottság véleményét, amely szerint e cikk egyfajta joghatóságról való „hallgatólagos megállapodást” jelent. Lásd ugyanebben az értelemben többek között: Gallant, E., *Droit processuel civil de l'Union européenne*, LexisNexis, Párizs, 2011, 319. pont, 109. o., amely ugyanezt a kifejezést használja, és pontosítja, hogy e szabály feljogosítja a joghatósággal nem rendelkező bíróságot arra, hogy a tartási kötelezettségekről határozzon. Ez a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU tanácsi rendelet (HL 2012. L 351., 1. o.) 26. cikkének (1) bekezdéséhez hasonlítható.

46. E tekintetben az alapügy tökéletesen szemlélteti, hogy amikor a bíróság az alperes szokásos tartózkodási helye alapján rendelkezik joghatósággal, az alperesnek az eljáró bíróság előtt e bíróság joghatóságának vitatása nélkül történő személyes megjelenésére [26] alapított kritérium nem bír különösebb jelentőséggel.

47. Másodsorban, ami azon hatásokat illeti, amelyekkel a kérdést előterjesztő bíróság szerint a tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelemnek a szülői felügyeletre vonatkozó kérelemhez képest járulékos jellege jár, mindenekelőtt hangsúlyozni kell, hogy – az eredeti kérelmek elkülönítését követően – annak az alapügyben történő megállapítása, hogy nem fordultak egyesült királysági bírósághoz ilyen kérelem, valamint adott esetben tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelem elbírálása érdekében, elegendő ahhoz, minden kétség eloszoljon a joghatósággal kapcsolatos egyedüli, azaz a 4/2009 rendelet 3. cikkének a) pontján alapuló és a jelen ügyben teljesülő kritérium alkalmazását illetően.

48. Ezt követően megjegyezhető, hogy e körülmények között nem kell vizsgálni a perfüggőségre, [27] valamint az összefüggő eljárásokra [28] vonatkozó rendelkezések másodikként eljáró bíróság általi alkalmazásának esetleges következményeit.

49. Végül, nem vezethető le megoldás az A ítélet indokolásából sem, ellentétben azzal, amit a kérdést előterjesztő bíróság javasol és a román kormány is támogat. Ők ugyanis úgy vélik, hogy a közös gyermekre vonatkozó, a szülői felügyelettel és a tartási kötelezettséggel kapcsolatos, együttes kérelmek esetén a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bírósága kizárólagos joghatósággal rendelkezik.

50. E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a Bíróság megállapította, hogy „[a] kiskorú gyermekek vonatkozásában fennálló tartási kötelezettség megállapítására irányuló kérelem jellegénél fogva […] szorosan kapcsolódik a szülői felelősségre vonatkozó eljáráshoz”, valamint, hogy „a 2201/2003 rendelet 2. cikkének 7. pontjában meghatározott szülői felelősségre vonatkozó ügyek elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság az, amelyik legjobban értékelni tudja a gyermek vonatkozásában fennálló tartási kötelezettség megállapítására irányuló kérelemmel kapcsolatos kérdéseket *in concreto*, és e bíróság tudja legjobban megállapítani az említett, a gyermek ellátásával és tanulmányaival kapcsolatos költségekhez való hozzájárulásra irányuló kötelezettség összegét, hozzáigazítva azt a felügyelet megállapított – közös vagy kizárólagos – módjához, a kapcsolattartási joghoz, e jog időtartamához, és más, az előtte folyamatban lévő eljárásban felhozott, a szülői felelősség gyakorlásával kapcsolatos ténybeli elemekhez” [29].

51. Ekképpen létezik-e, hogy a Bíróság hallgatólagosan úgy vélte, hogy a gyermek, tehát a tartásra jogosult szokásos tartózkodási helyének kritériumát minden körülmények között előnyben kell részesíteni a tartási kötelezettségek tekintetében joghatósággal rendelkező bíróság és a szülői felügyelet tekintetében kizárólagos joghatósággal rendelkező bíróság határozata közötti ellentmondás kockázata miatt? [30]

52. Másképpen fogalmazva: azt a következtetést kell-e levonni az A ítéletből, hogy a valamely gyermek feletti szülői felügyelettel kapcsolatos kérelem elbírálására joghatósággal nem rendelkező bíróságnak le kell mondania a gyermekre vonatkozó tartási kötelezettségekkel kapcsolatos joghatóságának gyakorlásáról azon bíróság javára, amely alkalmasabb arra, hogy erről a kérelemről határozatot hozzon?

26 Véleményem szerint ez a helyzet a jelen ügyben az ügyek, következésképpen pedig az eljárások elkülönítését követően a tartási kötelezettséggel kapcsolatos ügy keretében. Lásd ennek kapcsán a jelen indítvány 30. pontjában felidézett, a kérdést előterjesztő bíróság által felvetett kérdéseket.

27 Lásd a 4/2009 rendelet 12. cikkét.

28 Lásd a 4/2009 rendelet 13. cikkét.

29 A ítélet (40. és 43. pont).

30 Lásd ebben az értelemben: Gallant, E., i. m., 313. pont, 108. o.

53. Nem így gondolom. Bár az A ítélet egyértelművé teszi a 4/2009 rendelet 3. cikkének c) és d) pontjában szereplő joghatósági kritériumok közötti kapcsolatot, nem nyilatkozik az e 3. cikkben vagy a rendelet 5. cikkében rögzített többi joghatósági kritériumokról. Ez utóbbi kritériumok vizsgálata ugyanis nem volt hasznos a kérdést előterjesztő bíróság számára, mivel – az alapügy ténybeli körülményeivel ellentétben – a házastársak, vagyis a tartásra jogosult gyermekek szülei ugyanabban a tagállamban rendelkeztek szokásos tartózkodási hellyel, mint a gyermekek.

54. Ezért a 4/2009 rendelet 3. cikke c) és d) pontja rendelkezéseinek értelmezéséhez – e rendelkezések megkülönböztetése érdekében – a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételére volt szükség. [31]

55. Az A ítélet hatályának ezen elemzését megerősíti az újabb keletű, 2018. január 16-i PM végzés [32] és a 2018. április 10-i CV végzés. [33] Ezekből az következik, hogy ha egy bíróság nem rendelkezik joghatósággal arra, hogy határozatot hozzon a kiskorú gyermek feletti szülői felügyelettel kapcsolatos kérelemre vonatkozóan, tehát nem rendelkezik joghatósággal a 4/2009 rendelet 3. cikkének d) pontja alapján az e gyermekre vonatkozó tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelem tekintetében, ellenőrizni kell mindazonáltal, hogy e bíróság e rendelet értelmében valamely másik alapon nem rendelkezhet-e joghatósággal ez utóbbira vonatkozó határozathozatalra. [34]

56. Ezenkívül az A ítélet bármely más – a kérdést előterjesztő bíróság által javasolt – értelmezése egyrészről annak figyelmen kívül hagyásához vezetne, hogy ezen ítélet indokolása elsődlegesen annak alátámasztására irányul, hogy a tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelem a szülői felügyeletre vonatkozó kérelemhez kapcsolódik, és nem a házasságra vonatkozó kérelemhez. Másrészről az említett ítéletnek tulajdonított ilyen hatály nem venné figyelembe a 4/2009 rendelet szövegét és összefüggéseit, sem pedig annak célkitűzéseit. [35]

57. E rendelet 3. cikkének szövegét illetően a Bíróság az A ítéletben már megállapította, hogy a joghatósági kritériumok vagylagosak, és ezen ítélet minden kétséget eloszlatott e rendelkezésnek abban az esetben történő értelmezését illetően, ha valamely bírósághoz egy személyi állapottal és egy szülői felügyelettel kapcsolatos keresettel fordulnak. [36]

58. Ami az összefüggéseket és az elérni kívánt célkitűzéseket illeti, emlékeztetni kell arra elsősorban, hogy a 4/2009 rendelet 3. cikke d) pontjának a – 44/2001 rendelet 5. cikkének [37] 2. pontjából átvett – korábbi rendelkezésekhez való hozzáadásának egyetlen célja a bíróság joghatósága koncentrációjának biztosítása abban az esetben, ha a jogosult szokásos tartózkodási helyének kritériuma, azaz a 4/2009 rendelet 3. cikkének b) pontjában rögzített kritérium nem alkalmazható. [38]

31 Lásd: A ítélet (43–46. pont, különösen ez utóbbi).

32 C-604/17, nem tették közzé, EU:C:2018:10.

33 C-85/18 PPU, EU:C:2018:220.

34 Lásd: a Bíróság elnökének 2018. január 16-i PM végzése (C-604/17, nem tették közzé, EU:C:2018:10, 33. pont); 2018. április 10-i CV végzés (C-85/18 PPU, EU:C:2018:220, 55. pont).

35 Lásd – többek között – a Bíróság által szokásosan alkalmazott értelmezési módszer újabb keletű felidézéshez: 2018. június 21-i Oberle ítélet (C-20/17, EU:C:2018:485, 34. pont).

36 Lásd: A ítélet (33., 34. és 48. pont).

37 Ez a cikk módosítás nélkül átvette az új tagállamoknak az ezen egyezményhez való csatlakozásáról szóló – a személyi állapottal kapcsolatos ügyben eljáró bíróság joghatóságának 1978-as beiktatását is tartalmazó – egyezményekkel módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben irányadó bírósági joghatóságról és a bírósági határozatok végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.; a továbbiakban: Brüsszeli Egyezmény) 5. cikke (2) bekezdésének szövegét. Lásd még: Gaudemet-Tallon, H., és Ancel, M.-E., i. m., 219. pont, 320. o.

38 Lásd ebben az értelemben: Boiché, A., „Les règles de compétence judiciaire”, dossier „Recouvrement des obligations alimentaires dans l’Union”, *Actualité juridique: famille*, Dalloz, Párizs, 2009, 3. szám, 107–112. o., különösen a 4/2009 rendelet 3. cikkének d) pontjára vonatkozó kommentár.

59. Másodsorban, a Brüsszeli Egyezmény óta, amely a „területi vagy az adott esettől függően eljárási közelség” előnyben részesítése érdekében [39] az alperes lakóhelye szerinti joghatósági kritériumtól eltérő különös joghatósági kritériumok előírásával joghatósággal kapcsolatos választási lehetőségeket teremtett, a tartási kötelezettségekre vonatkozó különös joghatósági kritériumokat két célkitűzés, azaz egyrészről a jogosultak érdekeinek védelme – amint arra a Bíróság emlékeztetett –, másrészről pedig a megfelelő igazságszolgáltatás előmozdítása érdekében határozták meg. [40] Meg kell tehát állapítani, hogy a joghatósági kritériumok vagylagosak, és a felperes döntését kell előnyben részesíteni. [41]

60. Harmadsorban, a Bizottsághoz hasonlóan hangsúlyozom, hogy a gyermek tartózkodási helyének figyelembevételével a jogvita koncentrációjának tulajdonított különleges elsőbbség a másik érintett tagállamban a szülői felügyelettel kapcsolatban indított kereset hiányában az igazságszolgáltatás megtagadásához vezetne a tartási kötelezettség megállapítása iránti, függőben levő kérelem tekintetében, ami ellentétes lenne a gyermek mindenek felett álló érdekével és sértené a joghatósági szabályok előreláthatóságának elvét.

61. Következésképpen meg kell állapítani, hogy a 4/2009 rendelet rendelkezéseinek, különösen a joghatóságra vonatkozó rendelkezéseknek a célja az, hogy lehetővé tegyék a tartásra jogosult számára, hogy korlátozott és nem hierarchikus kritériumokon alapuló, védelmet biztosító körülmények között érvényesíteni tudják igényüket.

62. Ezenkívül hangsúlyozni kell a 4/2009 rendelet 10. cikke és a 2201/2003 rendelet 17. cikke közötti különbséget. Bár e cikkek azt írják elő, hogy annak a bíróságnak, amelyhez tévesen fordultak, hivatalból meg kell állapítania joghatóságának hiányát, tartás megállapítása iránti kereset esetén a bíróságnak nem kell vizsgálnia, hogy más tagállam bírósága rendelkezik-e joghatósággal. A joghatósági kritériumok kimerítő jellegéből [42] adódóan a tartással kapcsolatos ügyben joghatósággal rendelkező bíróságnak el kell járnia. Ennek hiányában mindazonáltal határozhat az érintett tagállam jogában előírt ideiglenes vagy megelőző intézkedések iránti kérelem tárgyában. [43]

63. Ily módon a felperesnek biztosított azon lehetőség hiányában, hogy másik joghatósági kritériumot válasszon, a tartás megállapítása iránti kérelem tárgyában eljáró bíróság rákényszerül a jogvita több részre osztására.

64. A kérdést előterjesztő bíróság és a román kormány által különösen a bizonyítási követelményeket illetően előadottakkal [44] ellentétben több, a 4/2009 rendelettel elérni kívánt céloknak megfelelő érv is felhozható e rendelet 3. cikkének a) pontjában előírt joghatósági kritérium alapügyben való alkalmazásának igazolására.

C. A 4/2009 rendelet 3. cikke a) pontjának alkalmazását igazoló érvek

65. Először is – amint azt a Bizottság hangsúlyozza – az alperes lakóhelyének kritériumát az egyik szülője által képviselt jogosult tudatosan választotta.

39 A Gaudemet-Tallon, H., és Ancel, M.-E., i. m., 180. pont, 246. o. által használt különös joghatósági szabályok indokolását összefoglaló kifejezés.

40 Lásd: 2014. december 18-i Sanders és Huber ítélet (C-400/13 és C-408/13, EU:C:2014:2461, 26–29. pont). Lásd még a 4/2009 rendelet (15) preambulumbekezdését.

41 Lásd – többek között – a joghatósággal rendelkező bíróság meghatározása során a hitelező előnyben részesítését illetően: Joubert, N., „La mise en œuvre de l’obligation alimentaire en présence d’un élément d’extranéité dans les relations entre parents et enfants”, *Droit de la famille*, LexisNexis, Párizs, 2018, 1. szám, 3. témakör, 7. pont. Lásd még: Farge, M., „Promotion transfrontière du droit à obtenir des aliments: l’apport du règlement (CE) n° 4/2009 du 18 décembre 2008 (1ère partie)”, *Droit de la famille*, LexisNexis, Párizs, 2011, 9. szám, 18. tanulmány, 16. pont.

42 Lásd még ebben az értelemben: Boiché, A., i. m., különösen a 4/2009 rendelet 10. cikkére vonatkozó kommentár.

43 Lásd a 4/2009 rendelet 14. cikkét.

44 Lásd a jelen indítvány 29. pontját.

66. Másodszor, e választást indokolhatja az, hogy biztosított, hogy a tartási kötelezettség kötelezettjének minősülő szülő szokásos tartózkodási helye szerinti bíróság megfelelő ismeretekkel rendelkezik e szülő fizetési képességéről.

67. Harmadszor, ami az igényelt tartásdíj összegének meghatározása során figyelembeveendő tényezőket illeti, úgy tűnik, könnyebb megismerni a gyermek szükségleteit, mint a kötelezett fizetési képességeit vizsgálni. Ha ugyanis a szülői felügyeletre vonatkozó eljárást indítanak, a tartási kötelezettségek tekintetében joghatósággal rendelkező bíróságnak kizárólag a jogosult tartással kapcsolatos kérelmének majdan alapjául szolgáló határozat meghozataláig kell felfüggesztenie az eljárást. Megfordítva: a szülői felügyelet tekintetében joghatósággal rendelkező bíróság jelentős nehézségekkel szembesülhet a kötelezett szülő forrásaira és költségeire vonatkozó igazoló iratok összegyűjtése és vizsgálata során, különösen abban az esetben, ha ez utóbbi megszervezte saját fizetésképtelenségét.

68. Negyedszer, a szülői felügyelet gyakorlására vonatkozó határozat hiánya nem akadályozhatja a bíróságot a gyermek szükségleteinek értékelésében, amint azt többek között az uniós jogalkotó által előírt többi joghatósági kritérium is bizonyítja. A szülőknek a gyermek szokásos tartózkodási helyének fenntartására vonatkozó egyezségét is figyelembe lehet venni.

69. A határozat érdemére és végrehajtására vonatkozó szabályokra alapított további érveket is meg lehet fogalmazni.

70. Emlékeztetni kell ugyanis arra, hogy az Egyesült Királyság – Dániához hasonlóan – nem csatlakozott a 2007. évi hágai jegyzőkönyvhöz.[45] Következésképpen egyrészről ezeket az államokat nem kötik az alkalmazandó jogot meghatározó, az abban rögzített szabályok.[46] Másrészről az ezen államokban hozott határozatok a többi tagállamban nem mentesülnek a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás alól. A többi tagállamban az ilyen határozatokra vonatkozóan a végrehajthatóság megállapítása iránti kérelmet kell benyújtani.[47]

71. Ily módon az alperes lakóhelye szerinti kritérium kiválasztását a tartásdíjhátralék kedvező körülmények között történő behajtásával kapcsolatos megfontolások is indokolhatják,[48] hogy e behajtást ne késleltesse a valamely másik tagállamban hozott határozat elismerésére vagy végrehajthatóságára vonatkozó vita.[49]

72. Következésképpen – a fentiek összességére figyelemmel – azon a véleményen vagyok, hogy a 4/2009 rendelet 3. cikkét akként kell értelmezni, hogy az a körülmény, hogy egy tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelem a 3. cikk d) pontja értelmében járulékos jellegű a szülői felügyeletre vonatkozó kérelemhez képest, nem zárja ki valamely tagállam bíróságának az említett rendelet 3. cikkének a) pontján, vagy ennek hiányában az e rendelet 5. cikkén alapuló joghatóságát.

45 Lásd a jelen indítvány 8. lábjegyzetét.

46 Tudniillik, ha az érintett tagállamot köti ez a jegyzőkönyv, a jogosult részéről az alperes szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam bíróságának kiválasztása – az említett jegyzőkönyv 4. cikkének (3) bekezdése alapján – biztosítja az e bíróság saját jogának alkalmazását.

47 Lásd a 4/2009 rendelet 23. és azt követő cikkeit. Lásd még a Brexit következményeit, amely ahhoz fog vezetni, hogy az Egyesült Királyságot harmadik államnak kell tekinteni, valamint a határozatok elismerésére gyakorolt hatás hiányát illetően, mivel jelenleg az Egyesült Királyságban hozott határozatokra nem vonatkozik a végrehajthatóvá nyilvánítási eljárás: Farge, M., „Conjectures sur le Brexit…" in: „Droit de la famille", *La Semaine juridique, Édition générale*, LexisNexis, Párizs, 2016, 38. szám, 1723–1729. o., különösen 1725. o. Lásd még: Pilich, M., „Brexit and EU private international law: May the UK stay in?", *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, Sage Publishing, New York, 2017, 24. kötet, 3. szám, 382–398. o., különösen 391–393. o.

48 Lásd e tekintetben: 2017. február 9-i S. ítélet (C-283/16, EU:C:2017:104, 32–34. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), valamint a 4/2009 rendelet (9) preambulumbekezdése a rendelettel elérni kívánt, az egyszerűségre és a gyorsaságra irányuló célkitűzések felidézéséért.

49 A 4/2009 rendelet egyik, a tartási követelések határokon átnyúló esetekben történő tényleges végrehajtásának biztosítására irányuló célkitűzésének felidézéséért lásd: e rendelet (15) preambulumbekezdése, valamint a 2014. december 18-i Sanders és Huber ítélet (C-400/13 és C-408/13, EU:C:2014:2461, 41. pont). Lásd még, a hágai jegyzőkönyv által nem kötött tagállamban hozott határozatok elismerésére és végrehajtására vonatkozó szabályok részletes bemutatásáért különösen: Fongaro, E., és Hector, P., i. m., 78–90. pont.

73. Meg kell azonban bizonyosodni arról, hogy a joghatósági szabályok ezen értelmezése nem bizonyul a gyermek mindenek felett álló érdekével ellentétesnek.

D. A gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevétele

74. Amint arra a Bíróság az A ítéletben emlékeztetett, „a 4/2009 rendeletet az Európai Unió Alapjogi Chartája 24. cikke (2) bekezdésének megfelelően kell végrehajtani, amely rendelkezés szerint a hatóságok és a magánintézmények gyermekekkel kapcsolatos tevékenységében a gyermek mindenek felett álló érdekének kell az elsődleges szempontnak lennie” [50].

75. Márpedig amint arra az alapügy – paradox módon – rámutat, a tartás jogosultja szembesülhet azzal, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével összefüggésben elkülönítsék az egyetlen bíróság előtt benyújtott kérelmeit, azt követően, hogy a szülői felügyelet tárgyában ez a bíróság a joghatóságának hiányát megállapító határozatot hozott.

76. Még ha úgy is tűnik számomra, hogy a joghatóságról való megállapodás hiányára vonatkozó, a 2201/2003 rendelet 12. cikkén alapuló határozat hátrányait viszonylagosnak kell tekinteni *in abstracto*, amint azt fentebb hangsúlyoztam, a gyermek mindenek felett álló érdeke figyelembevételének szükségessége igazolja *in concreto* azon körülmény következményeinek vizsgálatát, hogy két bírósághoz kell fordulni azért, hogy egymás után egy, a szülői felügyelettel kapcsolatos kérelemre vonatkozó határozat, azután pedig egy, a tartásdíj iránti kérelemre vonatkozó határozat szülessen, holott ezen utóbbi járulékos jellegű az előbbihez képest.

77. A jelen ügyben éppen a felperes R-nek a Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel való fordulás lehetőségére vonatkozó álláspontja utal R azon óhajára, hogy meg szeretné erősíteni azon eredeti döntését, hogy egyetlen bírósághoz kíván fordulni, amely joghatósággal rendelkezik a házasság felbontására, valamint annak a közös gyermekre gyakorolt valamennyi következményére vonatkozó kérelemmel kapcsolatos határozathozatal tekintetében.

78. Ezenkívül – amint azt a román kormány írásbeli észrevételeiben hangsúlyozta [51] – figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy egy másik bírósághoz benyújtott, tartás iránti új kérelem valószínűleg megfosztaná a jogosultat az ahhoz való jogtól, hogy az első kérelmének időpontjától, vagyis a jelen esetben 2016. szeptember 29-től követeljen tartást.

79. Ennélfogva a jogvita e több részre oszlása, [52] amelyet a házasság felbontására és a szülői felügyeletre vonatkozó kérelem tárgyában eljáró bíróság joghatóságáról való megállapodás hiányában a tartásra jogosultra rákényszerítenek, valamint – amennyiben ez az eljáró bíróság saját joga szerint ez megengedett [53] – az eredeti kérelemtől való elállással járó hátrányok nagymértékben kétségessé teszik e jogosult érdekeinek érvényesülését. E körülmények között osztom a kérdést előterjesztő bíróság és a román kormány által kifejtett aggályokat.

80. Ennélfogva – véleményem szerint – a 4/2009 rendelet célkitűzéseinek és az Alapjogi Charta 24. cikke (2) bekezdésének megfelelően a jogosult érdekeit védő megoldást kell keresni.

50 Lásd A ítélet (46. pont).

51 Lásd ezen észrevételek 31. pontját.

52 A 2201/2003 rendelettel választott rendszer következményeire vonatkozó észrevételekért lásd: Ancel, B., és Muir Watt, H.., „L'intérêt supérieur de l'enfant dans le concert des juridictions: le Règlement Bruxelles II *bis*”, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Párizs, 2005, 4. szám, 569–606. o., különösen a 7. megjegyzés és az e rendelet (6) preambulumbekezdésére való hivatkozás.

53 Ebben az eljárási összefüggésben ugyanis az e kereseti kérelemtől azon bíróság előtt való elállás, amelyhez eredetileg fordultak, a tartási kötelezettségről való, az eljáró bíróság országának közrendjével ellentétes lemondásnak lehet tekinthető.

81. E tekintetben az A ítélet a Bíróságnak a 4/2009 rendelet értelmezésével kapcsolatos ítélkezési gyakorlat tekintetében alappillért képez, amennyiben hangsúlyozza a szülők válásának a gyermekekre gyakorolt pénzügyi következményeivel kapcsolatos jogviták koncentrációjához fűződő érdeket.[54] Ugyanez a helyzet az e rendelet és a 2201/2003 rendelet 12. cikke közötti koordináció hiányának, valamint a perfüggőségre vagy az összefüggő eljárásokra vonatkozó szabályok ilyen esetben való hatástalanságának megállapítását illetően is.[55]

82. Következésképpen számomra elképzelhetőnek tűnik annak előírása, a 4/2009 rendelet logikájának tiszteletben tartásával és a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével, hogy a gyermek mint jogosult javára szóló tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelem tárgyában eljáró bíróság a szülői felügyelet tekintetében fennálló joghatóság hiányát megállapító határozata miatt tájékoztassa a felperest, hogy e rendelet 3. cikkének a) pontja alapján joghatósággal rendelkezik, valamint hogy megkérdezze őt arról, hogy fenntartja-e tartásdíjra vonatkozó kérelmét.

83. Az uniós jogalkotó által a 4/2009 rendeletben[56] előírt – a 2201/2003 rendelet 15. cikkében[57] szereplőkhöz hasonló – különös rendelkezések, illetve az e rendelet 12. cikkével való összhangot biztosító rendelkezések hiányában, az eljáró bíróság nem mondhat le joghatóságának gyakorlásáról egy, a gyermekre vonatkozó valamennyi kérelem tekintetében alkalmasabb bíróság javára.

84. Ezen túlmenően, még ha a szülői felügyelettel kapcsolatos kereset elbírálására joghatósággal rendelkező bíróság alkalmasabb is lenne az ahhoz képest járulékos jellegű, a tartási kötelezettséggel kapcsolatos kérelem elbírálására, nem látom, hogy a gyermek mindenek felett álló érdeke miként igazolhatná azt, hogy a tartás jogosultja köteles legyen módosítani a joghatósággal rendelkező bíróságra vonatkozó döntését.

85. Ez az elemzés még inkább igaz akkor, ha – mint a jelen ügyben –más bírósághoz egyáltalán nem fordultak.

V. Végkövetkeztetés

86. A fentiekre tekintettel azt javaslom a Bíróságnak, hogy a Judecătoria Constanța (konstancai helyi bíróság, Románia) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

1) A tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló, 2008. december 18-i 4/2009/EK tanácsi rendelet 3. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az a körülmény, hogy egy tartási kötelezettség megállapítása iránti kérelem a 3. cikk d) pontja értelmében járulékos jellegű a szülői felügyeletre vonatkozó kérelemhez képest, nem zárja ki valamely tagállam bíróságának az említett rendelet 3. cikkének a) pontján, vagy ennek hiányában az e rendelet 5. cikkén alapuló joghatóságát.

54 Lásd: A ítélet (43. pont).

55 E tekintetben ezt a 2018. október 4-i IQ ítélethez (C-478/17, EU:C:2018:812, 47. pont) lehet hasonlítani.

56 Lásd e tekintetben a 2201/2003 rendelet (11) preambulumbekezdésében szereplő azon megállapításból, amely szerint „[a]z e rendelet alapján hatáskörrel rendelkező bíróságok általában […] rendelkeznek a tartási kötelezettségek szabályozására irányuló hatáskörrel” eredő, várhatóan kezelendő tényleges nehézségek hiányára vonatkozó indokolást, amelyet a Bizottságnak a tartási kötelezettségekről szóló, 2004. április 15-i zöld könyve [COM(2004) 254 végleges, 5.1.1. pont, 14. o.] idéz fel.

57 Ez a cikk bevezetett egy, a *forum non conveniens* elmélete ihlette szabályt. Ez az elmélet a Hágai Konferencia szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, 1996. október 19-i egyezményének (elérhető a következő internetcímen: https://assets.hcch.net/docs/e74e817b-1faa-4aa9-bd29–3ff68da03f43.pdf) 8. és 9. cikkében is megtalálható, amelyek „a joghatóság átadására vagy joghatósági igényre bontják szét a mechanizmust”, a következő műben szereplő kifejezés szerint: Gallant, E., „Le forum non conveniens de l’article 15 du règlement Bruxelles II bis”, *Revue critique de droit international privé*, Dalloz, Párizs, 2017, 3. szám, 464–471. o., 2. pont.

2) Az uniós jogalkotó által a 4/2009 rendeletben előírt – a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet 2201/2003 rendelet 15. cikkében szereplőkhöz hasonló – különös, illetve az e rendelet 12. cikkével való összhangot biztosító rendelkezések hiányában, az eljáró bíróság nem mondhat le joghatóságának gyakorlásáról egy, a határozathozatalra alkalmasabb bíróság javára.